

NGUYỄN TRÃI - CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP

1. CUỘC ĐỜI NGUYỄN TRÃI
 - 1.1. VÀI NÉT VỀ DÒNG DỒI NGUYỄN TRÃI
 - 1.2. CUỘC ĐỜI NGUYỄN TRÃI
 - 1.2.1. Nguyễn Trãi- thời chuẩn bị bước vào đời
 - 1.2.2. Nguyễn Trãi- thời đánh giặc cứu nước
 - 1.2.3. Nguyễn Trãi- thời hòa bình
 - 1.2.4. Nhận xét chung
2. SỰ NGHIỆP SÁNG TÁC
 - 2.1. VỀ VĂN
 - 2.2. VỀ THƠ

NGUYỄN TRÃI- CUỘC ĐỜI VÀ SỰ NGHIỆP

1) CUỘC ĐỜI NGUYỄN TRÃI

1.1) VÀI NÉT VỀ DÒNG DỒI NGUYỄN TRÃI

- Về dòng họ nội của Nguyễn Trãi, đến nay, chưa biết rõ lắm. Gia phả họ Nguyễn ở làng Nhị Khê chỉ ghi chép từ đời Nguyễn Phi Khanh trở xuống. Có nhiều nguyên nhân ẩn giấu gốc tích của họ Nguyễn ở làng Nhị Khê nhưng nguyên nhân trực tiếp vẫn là vụ án Lệ Chi viên, vụ án chính trị thảm khốc giết chết toàn gia tộc Nguyễn Trãi.

Theo quyển Văn chương Nguyễn Trãi (Bùi Văn Nguyên), ông nội của Nguyễn Trãi là Nguyễn Minh Du có 3 người con: Nguyễn Sùng, Nguyễn Thư và Nguyễn Ứng Long. Nguyễn Sùng và Nguyễn Thư đều là võ quan dưới triều Trần Phế Đế, sau được Hồ Quý Ly trọng dụng.

Riêng Nguyễn Ứng Long (1336- 1408) lại gặp nhiều trắc trở trên đường công danh, sự nghiệp. Ông rất thông minh, ham học, nổi tiếng hay chữ, thi đỗ nhị giáp tiến sĩ đời Trần Duệ Tông (Năm Long Khánh thứ 3, 1374) nhưng không được nhà Trần tuyển dụng phải trở về quê làm nghề dạy học.

Sau khi Hồ Quý Ly lên ngôi, Nguyễn Ứng Long mạnh dạn đổi tên thành Nguyễn Phi Khanh ra phục vụ triều đình nhà Hồ, giữ chức Hàn lâm học sĩ kiêm Tư nghiệp quốc tử giám.

Giặc Minh sang, nhà Hồ thất bại. Cả triều thần, trong đó có Nguyễn Phi Khanh đều bị bắt về Trung Quốc. Cuối đời, ông chết ở Yên Kinh (TQ)

- Ông ngoại của Nguyễn Trãi là Trần Nguyên Đán. Ông là người thuộc dòng hoàng tộc (Cháu 4 đời của Chiêu Minh Vương Trần Quang Khải), tính tình điềm đạm, khảng khái, có thành tích xuất sắc chống giặc Chiêm Thành dưới thời Trần Nghệ Tông nên được vua nhà Trần giao cho chức vụ Tư đồ, quyền ngang Tể tướng. Tuy nhiên, khi ông lên nắm quyền, cơ nghiệp nhà Trần đã suy vi. Chán nản thời thế, ông xin về ở ẩn tại Côn Sơn năm 1385 (Xương Phù thứ 9) và mất năm 1390.

- Ông ngoại và cha là những người trực tiếp ảnh hưởng đến tư tưởng yêu nước thương dân của Nguyễn Trãi sau này.

1.2) CUỘC ĐỜI NGUYỄN TRÃI

Sống trong một giai đoạn lịch sử nhiều biến động phức tạp, cuộc đời Nguyễn Trãi gắn liền với từng bước đi của lịch sử. Có thể chia cuộc đời ông thành 3 giai đoạn:

1.2.1) Nguyễn Trãi - thời chuẩn bị bước vào đời

Nguyễn Trãi hiệu Úc Trai, sinh năm 1380, quê quán làng Chi Ngại, huyện Chí Linh, tỉnh Hải Dương sau dời về làng Ngọc Ổi (Nhị Khê) huyện Thường Tín tỉnh Hà Sơn Bình.

Ông là con thứ của Nguyễn Phi Khanh (Có sách nói là con trưởng). Tròn 6 tuổi, mẹ mất, ông phải về Côn Sơn ở với ông ngoại. Năm 1390, quan Tư đồ cũng mất, NT theo cha trở về sống ở làng Nhị Khê.

Tuổi thơ Nguyễn Trãi là một thời kỳ thanh bần nhưng ông vẫn quyết chí gắng công học tập, nổi tiếng là một người học rộng, có kiến thức rộng về nhiều lĩnh vực, có ý thức về nghĩa vụ của một kẻ sĩ yêu nước thương dân.

1.2.2) Nguyễn Trãi - thời đánh giặc cứu nước

- Năm 1400 thi đỗ Thái học sinh triều Hồ

- Năm 1407, giặc Minh sang xâm lược, Hồ Quý Ly thất bại, Nguyễn Trãi nghe lời cha trở về tìm đường cứu nước nhưng bị giặc giam nơi thành Đông Quan suốt mười năm dài.

- Năm 1416, ông tìm đến cuộc khởi nghĩa Lam Sơn, dâng cho Lê Lợi tác phẩm Bình Ngô sách. Từ đó, ông gắn bó với phong trào khởi nghĩa Lam Sơn, tham gia xây dựng đường lối quân sự, chính trị phù hợp và đảm đương những nhiệm vụ quan trọng như soạn thảo thư từ địch vận, tham mưu, vạch ra chiến lược chiến thuật cho nghĩa quân.

- 1428, kháng chiến thành công, ông được Lê Lợi giao cho soạn bài cáo Bình Ngô nổi tiếng.

1.2.3) Nguyễn Trãi - thời hòa bình

- Được phong chức vị cao trong triều đình và trở thành đầu tàu gương mẫu trong công cuộc xây dựng đất nước

- Tuy nhiên, tài năng và đức độ của ông cũng bắt đầu bị bọn quyền thần ganh ghét. Đặc biệt, sau vụ Trần Nguyên Hãn và Phạm Văn Xảo bị bức tử, Nguyễn Trãi bị bắt giam một thời gian ngắn. Thời kỳ này, ông bắt đầu cay đắng nhận ra sự độc ác của miệng đời:

Miệng thế nhọn hơn chông mác nhọn

Lòng người quanh nũa nước non quanh

(Bảo kính cảnh giới 9)

- Sau đó, ông được tha nhưng không còn được tin dùng.

- 1433, Lê Thái Tổ mất. Ông chán nản xin về ở ẩn ở Côn Sơn

- Khi Lê Thái Tông lớn lên, hiểu rõ Nguyễn Trãi, nhà vua đã cho vời ông trở lại làm quan, giữ chức Tả gián nghị đại phu.

- Rất mừng rỡ, ông viết bài Biểu tạ ơn hết sức xúc động và lại hăng hái ra giúp nước, chinh đồn kỷ cương, đào tạo nhân tài.

- Năm 1442, vụ án Lê Chi viên xảy ra. Nguyễn Trãi bị can tội giết vua, cả dòng họ bị tru di tam tộc.

- Sau này, khi lên ngôi, Lê Thánh Tông đã tiến hành minh oan, phục hồi chức tước và sai Trần Khắc Kiệm tìm lại toàn bộ trước tác của Nguyễn Trãi.

1.2.4) Nhận xét chung

- Cuộc đời Nguyễn Trãi là cuộc đời chiến đấu không ngừng nghỉ- chiến đấu chống bạo lực xâm lược và chống gian tà

- Tư tưởng nhân nghĩa là đỉnh cao chói sáng trong thơ ông. Quan điểm xem văn chương là vũ khí chiến đấu thể hiện rõ trí tuệ sáng suốt của một thiên tài và bản lĩnh của một chiến sĩ dũng cảm.

- Cuộc đời Nguyễn Trãi cho chúng ta bài học quý báu về tinh thần nhân đạo, nhiệt tình chiến đấu, quan điểm mạnh dạn đổi mới, sáng tạo.

2) SỰ NGHIỆP SÁNG TÁC

Tác phẩm của Nguyễn Trãi dự đoán là rất nhiều nhưng đã bị thất lạc sau vụ án Lê Chi viên. Hiện nay, chỉ còn lại một ít có thể kể tên sau:

2.1) VỀ VĂN

- Tác phẩm Bình Ngô đại cáo ghi trong Lam Sơn thực lục và Đại Việt sử ký toàn thư.

- Quân trung từ mệnh tập: Đây là một tập văn chính luận thư từ địch vận (Có hơn 70 bức thư, trong đó đa số các bức thư gửi cho tướng tá nhà Minh, phần còn lại là những thư từ viết gửi cho quân ta.

- Văn loại gồm chiếu biểu làm thay cho Lê Lợi

- Bảng Hồ di sự lục soạn năm 1428

- Văn bia Vĩnh Lăng soạn năm 1435

- Dư địa chí soạn năm 1435

2.2) VỀ THƠ

- Ước Trai thi tập gồm 105 bài thơ chữ Hán

- Quốc âm thi tập, gồm 254 bài thơ Nôm (ước đoán, đây là quyển thơ Nôm duy nhất còn sót lại sau thảm án Lê Chi viên.